

Bruselj, 20.3.2020
COM(2020) 123 final

SPOROČILO KOMISIJE SVETU

o uporabi splošne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast

Pandemija COVID-19 je povzročila velik gospodarski šok, ki že ima znatne negativne učinke v Evropski uniji. Posledice za rast BDP bodo odvisne od trajanja pandemije ter ukrepov nacionalnih organov in ukrepov na evropski ravni za upočasnitev širjenja pandemije, zaščito proizvodnih zmogljivosti in podporo skupnemu povpraševanju. Komisija je v sporočilu z dne 13. marca 2020 o usklajenem gospodarskem odzivu na izbruh virusa COVID-19, ki temelji na analizi scenarijev, predstavila gospodarski scenarij, ki je pokazal, da bi se lahko realni BDP v EU leta 2020 zmanjšal za 1 %. V sporočilu je bilo poudarjeno, da bolj neugodnih scenarijev, povezanih z globljimi učinki pandemije, ni mogoče izključiti. Razvoj dogodkov od takrat kaže, da so takšni neugodni scenariji postali verjetni. Ob predpostavki, da bi se zdravstvena kriza podaljšala do začetka junija ali še dlje, bi bil lahko upad gospodarske aktivnosti v letu 2020 primerljiv s krčenjem leta 2009, ki je bilo najhujše leto gospodarske in finančne krize.

Države članice so že sprejele ali sprejemajo proračunske ukrepe, sprejemajo pa se tudi nadaljnji ukrepi za povečanje zmogljivosti zdravstvenih sistemov in zagotavljanje pomoči tistim državljanom in sektorjem, ki so še posebej prizadeti. Sprejemajo se tudi obsežni ukrepi likvidnostne podpore in druga jamstva, čeprav ti nimajo neposrednega vpliva na saldo sektorja država.

Komisija pozorno spremlja te ukrepe, ki bodo skupaj z upadom gospodarske aktivnosti prispevali k bistveno višjim proračunskim primanjkljajem. Komisija in Svet sta že pojasnila, da se bo za ukrepe, povezane z izbruhom virusa COVID-19, uporabljala popolna prožnost, ki je na voljo v okviru Pakta za stabilnost in rast. Ker je kriza dogodek, na katerega države nimajo vpliva in ki pomembno vpliva na javne finance, se uporablja tudi določba Pakta o izrednih dogodkih. To pomeni, da Komisija pri oceni skladnosti s Paktom za stabilnost in rast ne bo upoštevala proračunskega učinka zgoraj navedenih ukrepov. Ocena, tudi glede upravičenih zneskov, bo opravljena na podlagi zabeleženih podatkov, ki jih bodo predložile države članice.

Vendar bo zaradi obsega fiskalnega napora, ki bo potreben za zaščito evropskih državljanov in državljanek ter podjetij pred posledicami te krize in za podporo gospodarstvu po pandemiji, treba izkoristiti bolj daljnosežno prožnost, ki jo omogoča Pakt za stabilnost in rast.

EU se mora še naprej hitro, odločno in usklajeno odzivati na to hitro razvijajočo se krizo. Med videokonferenco s člani in članicami Evropskega sveta 17. marca 2020 je predsednica Komisije napovedala, da bo kmalu aktivirana tako imenovana splošna odstopna klavzula. Klavzula je bila uvedena kot del reforme Pakta za stabilnost in rast s svežnjem šestih zakonodajnih predlogov leta 2011 („šesterček“), ki je upoštevala izkušnje, pridobljene med gospodarsko in finančno krizo. Te izkušnje so zlasti poudarile potrebo po posebnih določbah v fiskalnih pravilih EU, ki bi omogočile usklajeno in urejeno začasno odstopanje od običajnih zahtev za vse države članice v primeru splošne krize, ki je posledica resnega gospodarskega upada v euroobmočju ali EU kot celoti.

Klavzula, opredeljena v členih 5(1), 6(3), 9(1) in 10(3) Uredbe (ES) št. 1466/97 ter členih 3(5) in 5(2) Uredbe (ES) št. 1467/97, olajšuje usklajevanje proračunskih politik v času resnega gospodarskega upada.

Splošna odstopna klavzula državam članicam omogoča, da sprejmejo proračunske ukrepe za ustrezno obvladovanje takšnih razmer v okviru preventivnih in korektivnih postopkov Pakta za stabilnost in rast. V zvezi s preventivnim delom člena 5(1) in 9(1) Uredbe (ES) št. 1466/97 določata, da se „v obdobjih resnega gospodarskega upada v euroobmočju ali celotni Uniji [...] lahko državam članicam dovoli začasen odklon od prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega proračunskega cilja, pod pogojem, da to srednjeročno ne ogrozi fiskalne vzdržnosti“. V zvezi s korektivnim delom člena 3(5) in 5(2) določata, da lahko Svet v primeru resnega upada gospodarske aktivnosti v euroobmočju ali v celotni Uniji na priporočilo Komisije sprejme tudi revidirano fiskalno usmeritev.

Prihodnja ocena programov stabilnosti in konvergenčnih programov držav članic, spomladanska napoved in na njiju temelječi predlogi Komisije za priporočila za posamezne države, ki jih izda Svet, bodo priložnost za zagotovitev tega potrebnega usklajevanja in določitev smernic za doseganje ustrezne podporne fiskalne naravnosti na nacionalni in skupni ravni.

Glede na zgoraj navedeno in glede na pričakovan resen gospodarski upad Komisija meni, da so pogoji za aktivacijo splošne odstopne klavzule prvič od njene uvedbe leta 2011 izpolnjeni, in poziva Svet, naj potrdi to ugotovitev, da se zagotovi jasnost državam članicam.

Splošna odstopna klavzula ne pomeni začasne prekinitve postopkov Pakta za stabilnost in rast. Komisiji in Svetu bo omogočila sprejetje potrebnih ukrepov za usklajevanje politik v okviru Pakta ob odstopanju od proračunskih zahtev, ki bi se običajno uporabljale.